

Bazovica, ti predragi si naš dom,
roke slovenske zveste so te dale,
drag spomin na tebe nosil bom,
ponos kvarnerske lepe si obale.
Slavko Arbiter, »Bazovica«

KAŽIPOT

mesečnik slovenske skupnosti na Reki in v PGŽ

ISSN1845-5034 september 2010 letnik VI

Kažipot

Mesečnik slovenske skupnosti na Reki in PGŽ

Urednica: Marjana Mirković
marjana.mirkovic@ori.t-com.hr
tel.: 091 593 6086

Priprava, prevodi in oprema besedil
Marjana Mirković v okviru projekta Si-T

Lektorica Darka Tepina Podgoršek

Izdajateljci:

Slovenski dom KPD Bazovica, Podpinjol 43, Reka
bazovica@bazovica.hr, za: Milan Grlica

Svet slovenske narodne manjšine Mesta Reka
Podpinjol 43, Reka

sreda: 10.00-12.00, vsionmg.ri@gmail.com

za: Dušana Gržeta

Svet slovenske narodne manjšine PGŽ, Podpinjol 43, Reka

sreda: 10.00-12.00, vijece-slo.pg@ori.t-com.hr,

za: Marjana Mirković

ISSN 1845-5034

Oblikovanje, prelom in tehnično urejanje: Krispin Stock

Tisk: Tiskara Sušak

Mesečnik finančno podpira:

Urad Vlade RS za Slovence v zamejstvu in po svetu

Primorsko-goranska županija

Mesto Reka

Svet za narodne manjšine RH

Naklada je 600 izvodov

Na naslovnici: Paja Jovanović, Portret viteza Josipa Gorupa
Slavinskoga, 1903. Last: Nova kreditna banka Maribor. Avtor
fotografije iz revije Kronika (58/2010, 232) je Tomaž Lauko.

Karikatura:

Bojan Grlica

Slovenski dom KPD Bazovica

tel.: 215 406, 324 321, faks: 334 977

tajništvo, knjižnica in klubske prostori

torek in četrtek: 10.00-12.00, 18.00-20.00

MePZ - vaje, ponedeljek: 17.30-20.30

Dramska skupina: po dogovoru

Folklorna skupina: sreda, 19.30-20.30

Plesna skupina: ponedeljek, 20.00-21.30, sreda, 20.45-22.00

Dop. pouk slovenščine: ponedeljek in torek, 18.00 - 21.00

Planinska skupina: torek, 20.00-22.00

Fotografska skupina: po dogovoru

Mladinska skupina: druga in četrta sobota, 16.00

www.bazovica.hr/mladinci

Svet SNM Mesta Reka, Svet SNM PGŽ:

sreda: 10.00-12.00, tel.: 324 321, 091 593 6086

Kažipot september 2010, št. 64, letnik VI

o	obvestilo.....	3
d	dogodki.....	4
n	napovednik.....	11
g	gorski kotar.....	17
i	iz drugih društev in svetov.....	18
a	aktualno.....	19
z	zanimivosti.....	22
š	študij v RS.....	24

EGON: SPOMINI

Slovenski dom KPD Bazovica
6. septembra dopolnilni pouk
slovenščine

Dopolnilni pouk slovenščine in slovenske kulture na Hrvaškem, organiziran v sodelovanju z ministrstvom za šolstvo in šport RS, bo po spremembah iz leta 2008, ko je učiteljica na Reki in v Lovranu (mag. Marijo Donadić) ter Pulju (Jasmino Ilić Draković) zamenjala učiteljica Mojca Podobnikar, napotena iz Slovenije, po dveh letih znova doživel novosti. Mojca Podobnikar namreč odhaja na novo delovno mesto v Bruselj, a kot pravi, s težkim srcem, saj je bila s poukom na Hrvaškem (poleg Reke, Lovrana in Pulja je začela poučevati tudi v Čabru in Buzetu) zelo zadovoljna, veliko pa se je tudi sama naučila, poudarja. Na sestanku v Slovenskem domu KPD Bazovica - s predsednikom Milanom Grlico, prejšnjim predsednikom Vitomirjem Vitazom in tajnico Zdenko Jelovčan ter ob navzočnosti urednice Kažipota - se je predstavila nova učiteljica, Dragica Motik, zaposlena na Zavodu RS za šolstvo. Novo dolžnost bo opravljala le s polovičnim delovnim časom in tudi v prihodnje ostala v dosednji službi. S poučevanjem ima bogate in dolgoletne izkušnje, osebno pa pozna tudi številne mlade člane reškega društva, ki so se kot osnovnošolci pred več kot desetletjem in pol začeli udeleževati poletnih šol v Sloveniji, ki jih je ravno ona pomagala organizirati in osmišljati njihove vsebine. Pouk se bo začel s šolskim letom, 6. septembra. Za zdaj bo na Reki poučevala ob ponedeljkih, poznejši dogovor bo določil še urnika v Čabru in Pulju, v Lovranu in Buzetu pa se zaradi premajhnega zanimanja v tem šolskem letu pouk ne bo nadaljeval. Mojca Podobnikar je lani podelila skupno 42 spričeval, največ na Reki (20) in v Čabru (12), manj pa v Pulju (4), Buzetu (3) in Lovranu (3). Na Reki so k dopolnilnemu pouku slovenščine hodili dijaki, študenti in odrasli, v Pulju osnovnošolci, v Lovranu osnovnošolec in dva odrasla, v Buzetu odrasli, v Čabru pa osnovnošolci in dijaki. Pouk v organizaciji ministrstva za šolstvo in šport RS poteka še v SKD Triglav v Splitu, kjer ga od leta 1992 poučuje učiteljica Vera Hrga, v društvu Stanko

Vraz v Osijeku z učiteljico Sabino Koželj - Horvat, sicer predsednico in plodovito književnico v obeh jezikih ter prevajalko, ter v Slovenskem domu v Zagrebu, kjer ga poučuje Marja Crnković.

Marjana Mirković

Dragica Motik, Mojca Podobnikar, Zdenka Jelovčan, Vitomir Vitaz in Milan Grlica. Foto: Marjana Mirković

Pouk slovenščine tudi na OŠ Pećine na Reki

Pouk slovenščine na OŠ Pećine na Reki poteka na podlagi modela C, ki ga je kot enega od modelov za izobraževanje v jeziku in pisavi narodnih manjšin na podlagi zakonodaje razvilo Ministrstvo za znanost, izobraževanje in šport RH. V tej obliki je pouk organiziran od lani, ko je potekal šest ur na teden in ga je v treh razrednih skupinah obiskovalo 25 učencev. Poučevala ga je učiteljica Vida Srdoč, ki je to dolžnost sprejela tudi v letošnjem šolskem letu, prijave zainteresiranih tudi z drugih osnovnih šol pa na OŠ Pećine sprejemajo tudi po telefonu (217 035, 216 179).

Urniki po tem modelu obsega učenje jezika in književnosti narodne manjšine, zemljepisa, zgodovine ter glasbene in likovne umetnosti.

Marjana Mirković

Spomin na Kidričevo. Iz arhiva šole.

Vrtec v slovenščini na Reki

Starše, zainteresirane za organizacijo učenja slovenščine v reških vrtcih, in vzgojiteljice z znanjem slovenščine znova vabimo, da nam sporočijo podatke in se oglasijo v času dežurstva svetov slovenske narodne manjšine na mestni in županijski ravni (sreda 10.00-13.00) ali na telefonsko številko 091 593 6086.

Priprave na vrtec potekajo v organizaciji obeh svetov.

Marjana Mirković

Novi urnik veleposlaništva RS v RH

Kot nam je 17. avgusta sporočil vodja konzularnega oddelka na veleposlaništvu RS v RH Gregor Klemenčič, bodo od 6. septembra naprej za delo s strankami veljale nove uradne ure:

ponedeljek: od 9. do 12. ure;

sreda: od 9. do 12. ure in od 14. do 16. ure;

petek: od 9. do 12. ure.

V času uradnih ur bo konzularni oddelek sprejemal stranke in posloval po telefonu na številkah: 01/631 10 14 in 01/631 10 15.

Za nujne primere državljanov RS zunaj delovnega časa veleposlaništva (po 16.30 uri) ter med vikendi in prazniki je vzpostavljeno dežurstvo veleposlaništva na telefonski številki 098 462 666.

Marjana Mirković

DOGODKI JULIJ

17.-18. julij

Izlet na Veliki Hafner, Avstrija

Po več kot osmih letih delovanja so člani planinske skupine KPD Bazovica prvič organizirano presegli mejo 3000 metrov nad vodno gladino. S tem se je končno potrdilo, da je planinska skupina zmožna ob organizacijskih tudi športnih uspehov.

Za prvi organizirani tritisočak je bil izbran 3076 metrov visoki Veliki Hafner v Visokih Turah v Avstriji. Organizacijske priprave so trajale od pomladi, kondicijske ob rednih dejav-

nostih skupine in posamezno s popoldanskim treningi v bližnji okolici Reke.

Pohod se je začel v soboto zjutraj s štiriurno vožnjo do doline Maltatal. Visokogorska cesta iz doline je skozi nekoliko ozke in ovinkaste predore, skozi katere je promet urejen s semaforji, pripeljala udeležence do Maltašport hotela na 1900 metrov višine. Hotel je postavljen tik ob Kölnbreinsperre, okrog 200 metrov visoki in v temelju 40 metrov široki brani, za katero je več kot 4,5 kilometrov dolgo jezero z več kot 200 milijonov kubičnih metrov vode. Od tod je sledil vzpon do Kattowitz Hütte, lične koče na nekaj čez 2330 metrov višine. Zanimiva pot preči številne potočke in slapove, saj je teren graniten, tako da voda ne more odteči v podzemlje. Kljub temu da je bila temperatura le nekaj čez 20 OC, kar je nič proti 38 OC dan prej na Reki, je bila pot izredno vroča, tako da je vsaka kapljica vode ob poti prišla prav. Na srečo čez dan od napovedanih hudih neviht ni bilo nič.

Prijazna oskrbnika, lepo urejena koča, še nekaj planincev iz Avstrije in Madžarske so bili vzrok za zelo prijetno večerno počutje. Ponoči je le prihrumela nevihta, malo je grmelno, padlo nekaj sode in zjutraj je bila temperatura le 6 OC. Pa še močan severni veter je pihal. Prava osvežitev, volnena kapa in spodnje hlače so prišle zelo prav. Vrh je bil v megli, udeleženci so upali, da se bo do trenutka pristopa na vrh zjasnilo. Žal se je spet pokazalo, da vreme ne posluša napovedi in ravna po svoje. Na grebenu na 2800 metrov je megla popolnoma zagrnila planince, pot, ki je tu le delno zavarovana in zelo zračna, je bila spolzka, tako da se je del udeležencev pohoda odločil obrniti. Čeprav Veliki Hafner sodi med »lažje« tritisočake, slabe razmere tudi iz njega naredijo spoštovanja vredno goro. Osem pogumnih je nadaljevalo pot in po slabih treh urah od doma osvojilo vrh. Malo penine, krst za sedmerico, ki so bili prvič nad 3000 metrov, in treba je bilo pohiteti nazaj. Vrh so osvojili Mirjana Brumnjak, Andrej Mohar, Dionis Jurič, Lucijan Verbanec, Marino Dubrovič, Zoran Bistričič ter Alisa Čalič in Gordana Stojčić, dve gostji iz reških planinskih društev. Iskrene čestitke! Vsi udeleženci so se srečno (razne majhne nezgode vodje skupine, zaradi katere ga še zdaj boli noga) spustili z gore in srečno prispeli nazaj na Reko.

Vzpon na Veliki Hafner je v športnem smislu

največji uspeh planincev PS KPD Bazovica. Je sad odličnih organizacijskih zmožnosti članov, vztrajnega dela, dosedanjih izkušenj v visokogorju, ambicij, da se nekaj naredi tudi na športnem področju, in načrtovanega usposabljanja mlajših članov skupine (pred vzponom so trije vodniki naredili izpit pri PZS za vodnike kategorije B za vodenje po zavarovanih poteh in lažjem brezpotju). Še višji hribi bodo od vseh članov terjali dodatno šolanje za hojo po ledenikih in še več treninga. No, pri taki zagnanosti članov planinske skupine bomo verjetno že kmalu lahko poročali o novih športnih uspehih in večjih višinah.

Darko Mohar

Na vrhu Velikega Hafnerja. Foto: Andrej Mohar

19. julij

Novi veleposlanik na Hrvaškem Vojko Volk

Minister za zunanje zadeve RS Samuel Žbogar je 19. julija predal poverilna pisma novoimenoivanemu slovenskemu veleposlaniku na Hrvaškem Vojku Volk, ki bo na tem položaju - po več kot pol leta - nasledil dr. Milana Orožna Adamiča. Kot poudarjajo na ministrstvu za Zunanje zadeve RS, Vojko Volk odhaja v Zagreb kot vrhunski poznavalec razmer in dogajanj na Zahodnem Balkanu ter z bogatimi izkušnjami na področju bilateralnih odnosov s sosednjimi državami, tudi Hrvaško. Vojko Volk deluje v slovenski diplomaciji od njenega začetka in jo dobro pozna tako v vsebinskem kot v organizacijskem smislu, s svojimi bogatimi izkušnjami ter poglobljenim poznavanjem kompleksnosti slovenskih odnosov s sosednjimi državami pa bo gotovo učinkovito vodil slovensko veleposlaništvo v Zagrebu, so med drugim zapisali v sporočilu, objavljenem na spletni strani ministrstva www.mzz.gov.si.

Marjana Mirković

25. julij

Opatija

Maraton Kerver 2010

Klub daljinskega plavanja Primorje je po prvem plavalnem maratonu Kostrena 2010 organiziral še drugi letošnji maraton, tokrat na lepi Opatijski rivieri, 1. mednarodni liburnjski plavalni maraton Kerver 2010.

Zmagal je Rok Kerin, slovenski plavalec, po rodu iz Krškega, član ljubljanskega kluba Delfin in v najkrajšem času (1:18:56) ob vetru in valovih ter v hladni vodi preplaval del proge v dolžini 5 km, od opatijske Slatine do Iovranskega pomola. V konkurenci 48 plavalcev iz Slovenije, Hrvaške in Italije, med njimi so bili tudi profesionalni plavalci, so bili nasploh najboljši udeleženci iz Slovenije: drugo mesto je osvojil Juš Veličkovič iz Zvezde Kranj, tretje pa Andrej Pribac iz koprškega kluba *Masters*.

V Opatiji je potekala tudi tretja atletska tekma za ženske. Na delu proge v dolžini 18 km od Opatije do Lovrana, zanimivi poti, tako po morju kot po kopnem, se je pomerilo 15 tekmovalk, zmagala je Barbara Belušić iz atletskega kluba Istra iz Pulja, na drugo mesto pa se je uvrstila Kranjčanka Neža Mravljje iz društva Megašport.

V tekmi Teci in uživaj pa je sodelovalo 37 tekmovalk, ki so pretele pot, dolgo 6 km, od opatijske Slatine do Voloskega in nazaj. Menda so bili vsi sodelujoči iz tujine navdušeni nad lepoto okolja, v katerem je potekalo srečanje. Več: <http://kdp-primorje.co.cc>

Marjana Mirković

26.-30. julij

Motovun

Filmski festival v tem slikovitem istrskem mestecu, ki vsako leto privabi številne ljubitelje filma, je za državo partnerico letos izbral Slovenijo. Na »slovenskem« večeru 27. julija se je tako zvrstila vrsta vidnih slovenskih filmarjev, igralcev, producentov in tudi ministrica za kulturo Majda Širca ter novi veleposlanik Republike Slovenije v Republiki Hrvaški Vojko

Volk. Predstavljena so bila tudi slovenska vina in siri, v pogovorih med posameznimi projekcijami pa je bila kot tema morebitnega hit projekta menda aktualna tudi ljubezenska zgodba med premierjema obeh držav z dogajanjem v ribiški vasi.

Partner festivala je bila tokrat Slovenija, zato so bili predstavljeni cikla novega slovenskega igranega filma (Kruh in mleko ter V leri režiserja Jana Cvitkoviča, Rezervni deli Damjana Kozoleta, Zvenenje v glavi Andreja Košaka in Kratki stiki Janeza Lapajneti) in kratkega dokumentarnega filma (Čikorja an' kafe; Dan v Benetkah; Dotik; E-Svinje; Zadeta od Lajfal; Kralj Matjaž; Vsakdan ni vsak dan; Nočni pogovori z Mojco; Sestrična; Šentilj-Spielfeld, Mejni prehod, ki ga ni več; Trst je naš; Vlada; Otroc) ter program v počastitev Karpa Godine, tudi predsednika žirije (Zdravi ljudje za razvedrilo; O ljubezenskih veščinah ali film s 14441 sličicami; Gratinirani možgani Pupilije Ferkeverk), v glavni program pa sta bila uvrščena nova filma, drama Igorja Šterka z naslovom 9:06 o policijskem inšpektorju z razrvanim družinskim življenjem in večer pozneje film Slovenka, posnet v koprodukciji s Hrvaško, ki sta ga predstavila tudi režiser Damjan Kozole in glavna igralka Nina Ivanišin. Izkazala se je v odigrani vlogi privlačnega dekleta, ki se skrivaj prosti-tuir. Več: www.motovunfilmfestival.com

Marjana Mirković

28. julij

Mestna hiša, Buzet

Obisk veleposlanika RS v RH Vojka Volka

Novi slovenski veleposlanik na Hrvaškem Vojko Volk je 28. julij, dan po obisku filmskega festivala v Buzetu, kjer se je udeležil »slovenskega« večera, namenil srečanju z županom Buzeta Valterjem Flegom in vodstvom SKD Lipa. Pogovarjali so se o razvoju turizma, ki doslej ni bil ustrezno ovrednoten, ima pa - z mirnim, lepim in čistim okoljem - zelo veliko možnosti, pa s tem povezanimi cestnimi povezavami, zlasti istrskega ipsilona s slovenskim omrežjem, ter o pripravi Hrvaške na vstop v EU.

Osrednja tema srečanja, ki se ga je udeležil tudi županov namestnik Siniša Žulić, je bila predvsem problematika mejnega prehoda So-

čerga-Požane, za katerega si buzetska občina prizadeva, da bi bil odprt za ves tovorni in potniški promet - zdaj je omejen na 7,5 tone -, kar bi pomenilo veliko olajšavo za tamkajšnje gospodarstvo. Pogovori so potekali na pobudo predsednika Republike Slovenije dr. Danila Türka, ki se je s temi vprašanji seznanil na srečanju s predsednikom Republike Hrvaške dr. Ivom Josipovićem na začetku meseca, ko sta se udeležila foruma gospodarstvenikov v tem istrskem mestecu.

Kot je v izjavi po pogovorih s slovenskim veleposlanikom dejal Valter Flego, je bilo na omenjenem srečanju predsednikov obeh držav odprto več vprašanj, ki jih je s skupnimi močjo mogoče rešiti. Med temi je tudi vprašanje prometa skozi mejni prehod Sočerga-Požane, za kar bodo na pristojne naslove poslali formalno pobudo, na katero pa kmalu, kot je optimistično dejal, pričakujejo konkretne in pozitivne odgovore slovenske strani. Potem bo tudi njemu lažje, je poudaril, da se v podjetju Hrvaške ceste zavzame za to, da se cesta, ki jo bo Slovenija obnovila do Sočerge, nadaljuje proti Lupoglavu, kar je tudi prednostna naloga občine Buzet. Pri tem je izrazil zadovoljstvo, da je Slovenija tudi letos v svojem proračunu namenila sredstva za obnovo ceste od Gračišča proti Sočergi ter za samo vlaganje v infrastrukturo mejnega prehoda, kar je pričakovati jeseni.

Veleposlanik Vojko Volk pa je v izjavi za novinarje ob tej priložnosti med drugim dejal, da je *naloga države pomagati ljudem, smisel poti in cest pa, da jih povezujejo*. Tema srečanja so bila vprašanja turizma kot pomembnega dejavnika razvoja in tudi, kako v prihodnje osmisliti povezanost prek istrskega ipsilona in skupno, v kompletu ponuditi celotno hrvaško-slovensko destinacijo. Ko meje med državama ne bo več, se bo zgodilo le to, kar je že bilo, je dejal. Že samo dejstvo, da na meji ne bo carine, bo olajšava gospodarstvu za izvoz blaga, pa tudi turizmu. Posebej je poudaril pomen te gospodarske panoge in široke možnosti za njen razvoj v Istri. Na njegove besede Lepo je biti Slovenec v Motovunu!, s katerimi je pohvalno ocenil filmski festival in predstavitev Slovenije kot države partnerja, pa sta se navezali vodilni člani SKD Lipa, predsednica Dragica Klarić in njena namestnica Smilja Marinac, ter poudarili, da je *lepo biti Slovenka v Buzetu*. Zno-

va sta spomnili na odprtost in sožitje v Istri, spoštovanje različnih kultur in jezikov, pa tudi na podporo občine Buzet in sofinanciranje vseh programov tega slovenskega društva.

Srečanje, s katerim sta bili obe strani očitno zelo zadovoljni, je buzetski župan Vojko Flego sklenil z omembo delavnice Revitas - ki je tega dne kot ena izmed več projektov občine Buzet v sodelovanju s partnerji iz Slovenije potekala v sosednji dvorani - in besedami, da je danes bil *en pravi slovensko-hrvaški dan*.

Marjana Mirković

Siniša Žulić, Dragica Klarić, Smilja Marinac, Valter Flego in Vojko Volk. Foto: Marjana Mirković

Revitas

Sočasno z obiskom veleposlanika Vojka Volka je v mestni hiši v Buzetu potekala ena izmed delavnic na temo čezmejnega povezovanja in evropskih projektov. Gre za program Revitas, namenjen revitalizaciji podeželja in zaledja Istre ter spodbujanju trajnostnega razvoja turizma, na temelju kulturnega in naravnega bogastva. Občina Buzet v njem sodeluje z Mestno občino Koper, ki je vodilni partner, ter Istrsko županijo in njeno turistično skupnostjo, Zavodom za varstvo kulturne dediščine Slovenije ter drugimi lokalnimi enotami (Izola, Piran, Vodnjan, Poreč in Svetvinčenat).

Kot nam je ob tej priložnosti povedala strokovna vodja projekta Ivana Štrkalj iz Mestne občine Koper, gre za enega večjih projektov iz programa IPA 2007-2013, pomembnega ne le zaradi finančne vrednosti, temveč tudi zaradi širokega partnerstva, saj povezuje kar deset partnerjev iz obeh držav. Njegov cilj je *povezati Istro kot celoto v enotno turistično destinacijo, meje pa premoščati že sedaj, in v prihodnje gre lahko samo na bolje*, je poudarila.

Marjana Mirković

DOGODKI AVGUST

1. avgusta

Zakantajmo i zatancajmo va Žejanah Folklorna skupina SD KPD Bazovica

S pozivom, da *si ki volite stare užanci, pridite i pasajte uru va kumpanije z nami*, je organizator, KUD Učka Matulji v sodelovanju z Žejanskimi zvončarji in pod pokroviteljstvom občine Matulji, vabil na letošnje srečanje.

Prireditev z naslovom *Zakantajmo in zatancajmo va Žejanah*, na kateri nastopajoči predstavijo krajevno tradicijo in običaje, svojo skupno, pa tudi različno izročilo, je potekala na trgu pred šolo v vasi Žejane pri Matuljih, blizu hrvaško-slovenske meje. Na programu so bili *Gunjci* iz Buzeta, pevci in glasbeniki z otoka Raba, društvo *Sopci* z otoka Krka, KUD Kršan, ženska skupina Rozgan iz Lanišča, matuljski društvi prijateljev mladine in KUD Učka ter folklorni skupini Žejanskih zvončarjev in Slovenskega doma KPD Bazovica z Reke.

Folklorna skupina KPD Bazovica se je tega srečanja udeležila prvič in po besedah članice FS Nataše Grlica je bil nastop, na katerem so se štirje pari ob spremljavi Ivana Simića na harmoniki zavrteli v venčku slovenskih plesov, uspešen in zelo lepo sprejet. Koreografijo je postavila Alenka Juretić, skupino pa na vajah vodi Martina Mišetić. Zaradi navzočnosti predsednika društva Milana Grlice je organizator ob tej priložnosti na kratko predstavil tudi dejavnost Slovenskega doma KPD Bazovica.

Marjana Mirković

Uspešen nastop. Foto: Tolja Hromin

7. avgust
Mojstrana
Planinski muzej

V Mojstrani so odprti Slovenski planinski muzej, v katerem je predstavljena bogata zgodovina slovenskega planinstva. Zbrane je ob tem planinskem prazniku nagovoril predsednik republike dr. Danilo Türk, ki je poudaril pomen planinstva in s tem tudi muzeja za slovensko kulturno in nacionalno identiteto ter za prepoznavnost Slovenije v svetu. »Planinstvo ni samo izkoriščanje prostega časa, izkazuje naš celovit odnos do narave, soljudi, včasih tudi do velikih družbenih vprašanj, s katerimi se soočamo,« je med drugim dejal.

Muzej stoji v bližini nekdanje stavbe Triglavске muzejske zbirke, ob vstopu v Triglavski narodni park in dolino Vrat, ki se končuje z mogočno steno Triglava. Sodobni muzej v Mojstrani ne bo le nemi pričevalec zgodovine, saj je zasnovan kot prizorišče dogodkov in kot prostor srečevanja vseh generacij planincev, gornikov, alpinistov, pohodnikov ali pa obiskovalcev, so v muzeju zapisali v sporočilu za javnost.

Muzej, ki naj bi na leto privabil 30.000 obiskovalcev in postal pomemben del turistične ponudbe Mojstrane, bo tudi informacijska točka Triglavskega narodnega parka, ki bo skupaj z Gornjesavskim muzejem, Planinsko zvezo Slovenije (PZS), ustanovo Avgusta Delavca in kranjskogorsko občino pomagal pri njegovem financiranju.

Zbrali so več kot 2000 eksponatov, za stalno razstavo so jih uporabili 450, glavina je iz stare Triglavске zbirke. Razstava je po principu vzpona na goro sestavljena iz klasične postavitve z vitrinami, predmeti in starimi fotografijami ter iz sodobnega dela z različnimi avdiovizualnimi pripomočki, računalniškimi vsebinami in interaktivnimi igrkami.

Muzej deluje v okviru Gornjesavskega muzeja Jesenice, odprt je vsak dan od 9. do 19. ure, na ogled pa so stalna razstava, predstavitveni film o slovenskih gorah in likovna razstava Vrata 2010. Bogato filmsko, fotografsko in predmetno gradivo ter interaktivne vsebine so predstavljeni v 11 vsebinskih sklopih. Muzej-

ske pripoved doživljamo skozi lasten vzpon na goro. Zgodba, ki jo doživljamo, nosi pomembno sporočilo: Pot je pomembnejša kot cilj. Več: www.planinskimuzej.si.
Marjana Mirković

Slovenski planinski muzej naj bi povezoval celotno planinsko-gorniško, alpinistično, reševalno in vodniško javnost. Foto: www.planinski.muzej.si

12. avgust
Galerija Siparis, Grožnjan
Janez Pirnat

Janez Pirnat se je s tokratno samostojno razstavo v Grožnjanu znova predstavil po več kot desetletju in pol, zato je bil odmeven dogodek tudi posebna priložnost za ponovno in prisrčno srečanje več ustvarjalcev po dolgih letih.

Razstavo je odprl dr. Besim Spahić, sicer komunikolog in univerzitetni profesor, ki prav tako sodi med grožnjanske ustvarjalce. Med drugim je poudaril, da je Janez Pirnat vso svojo kiparsko dejavnost vtikal v Istro in tam ustvarjal večino svoje kariere, pomemben delež pa tudi v Grožnjanu, kamor je prišel med prvimi umetniki, ki so soustvarjali likovno kolonijo. Zahvalil se je vsem sodelujočim pri pripravi razstave, tudi sosedom (Hvala Željku! Hvala Mirjani!), in pohvalil posebno in spodbujajočo grožnjansko ozračje, ki pri obiskovalcih vselej vzbuja željo po ustvarjanju.

Tudi Janez Pirnat, avtor razstave, je izrazil veliko zadovoljstvo in se ob tej priložnosti s hvaležnostjo spomnil na vse tiste Grožnjance, ki niso bili navzoči, vendar, kot je dejal, živijo v njegovem srcu. V čarobni Istri, pravi, dela že

dvainpetdeset let svojega življenja, tu je nastalo vse njegovo klesarsko delo. Razstavljena so bila njegova najnovejša dela, obiskovalci pa so si lahko ogledali tudi film z naslovom Srce iz kamna, posnet v produkciji TV Slovenija, ki daje vpogled v velik opus tega plodnega umetnika.

Grožnjan, slikovito mesto v Istri, znano kot mesto umetnikov, je to postalo zaradi likovne kolonije, ustanovljene leta 1965, v njenem razvoju pa so osrednjo vlogo, kot je Kažipot že pisal, odigrali slovenski ustvarjalci. Med prvimi umetniki, ki so se odzvali pozivu hrvaškega kiparja Aleksandra Rukavine za oživitve takrat zelo zapuščenega Grožnjana, je bil tudi slovenski kipar Janez Pirnat. V Grožnjanu je odprl prvi slovenski javni atelje, umetniško galerijo Cabinet d'Art, v kateri je ustvarjal od leta 1965 do 1971. Pozneje jo je prevzela njegova hči, umetnostna zgodovinarica Nina Pirnat - Spahić in jo od 1985 vodi pod imenom Galerija Siparis. Kot v monografiji Grožnjanska kronika piše akademski slikar Rok Zelenko, je Janez Pirnat pri grožnjanskih manifestacijah slovenskih umetnikov in drugih ustvarjalcev sodeloval iz svojega ateljeja na Siparju pri Umagu, kjer večinoma ustvarja in kjer je leta 1989 odprl park skulptur.

Janez Pirnat (1932) je diplomiral in končal specialko na akademiji za likovno umetnost v Ljubljani. Poleg kiparstva se ukvarja tudi z risbo, grafiko, ilustracijo in umetnostno publicistiko. Kot piše v slovenskem biografskem leksikonu Osebnosti, je njegov opus tematsko vezan na človeško podobo. Oblikuje predvsem v istrskem kamnu, sprva oblo, pozneje reliefno plastiko in plastiko različnih razsežij; značilno zanj je nasprotje med grobo površino kladre in mehko, stilizirano obdelavo človeške figure. Ustvaril je več ciklov (Noše - kariatide, 1964; Cankar, Podobe iz sanj, 1976) in samostojnih plastik z mitološko tematiko (Flora in Narcis, 1972-78), med pomembnejšimi javnimi deli pa so spomeniki Valentinu Staniču v Kanalu (1957), NOB v Prevojah pri Šentvidu (1965-66), Francu Rozmanu Stanetu (1975-76) v Ljubljani in Mariji Tereziji v Šenčurju (2008). Zasnoval je tudi več spominskih reliefnih upodobitev (Jože Plečnik, Gabrijel Gruber, Jurij Vega, Žiga Zois).

Marjana Mirković

Na ogled najnovejša dela Janeza Pirnata.
Foto: Marjana Mirković

12. avgust
Galerija Amato, Grožnjan
Povsem človeško

V galeriji Amato v Grožnjanu je bila odprta tudi skupinska razstava z naslovom Povsem človeško. Zasnovali so jo umetniki Ivo Dejanović, Saša Dejanović, Dragan Karlo Došen in Goran Gromsky Skorup.

Ivo Dejanović se je predstavil s slikarskimi deli, Saša Dejanović je pozornost usmeril na podobo obraza, kot osrednji znak identitete, Goran Gromsky Skorup je postavil na ogled serijo fotografij s svojega potovanja po Tuniziji, Dragan Karlo Došen pa se je predstavil z videom. Razstavo je odprl likovni ustvarjalec in kritik Eugen Vodopivec Borkovsky.

Marjana Mirković

Dr. Besim Spahić in akademski kipar Janez Pirnat.
Foto: Marjana Mirković

15. avgust
Šilo-Crikvenica
Maraton

Plavalni maraton od Šila na otoku Krku do Crikvenice menda poteka od leta 1910. Tokrat je minil v znamenju stoletnega jubileja in po podatkih organizatorja, Cro Cupa, je bila udeležba prijavljenih najmnogičnejša, izjemen pa je bil tudi glede na odziv občinstva in število preseženih rekordov. Od prijavljenih 319 udeležencev jih je startalo 290, med njimi so bili športniki iz Slovenije, Bosne in Hercegovine, Srbije, Južnoafriške republike, Savdske Arabije, Italije, Nemčije, Makedonije ...

Kar 92 izmed njih se je pomerilo za točke v Cro Cupu. Preplavali so kanal, širok 3600 m, zmagal je Rok Kerin (Slovenija), član PK Delfin iz Ljubljane, ki je presegel svoj lanski rekord in se pripravljala tudi na olimpijske igre. Med tekmovalkami je bila najhitrejša Nika Kozamernik (Slovenija), članica kranjskega PDK Zvezda.

Organizator maratona je plavalni klub iz Crikvenice, v sodelovanju z mestnimi oblastmi in turističnim društvom. Več: www.novolist.hr
Marjana Mirković

28.-29. avgust
Izlet na Žrd
Planinska skupina KPD Bazovica

Po kratkem poletnem premoru so planinci Bazovice konec avgusta spet začeli svojo dejavnost. Za cilj prvega izleta na začetku jesenskega dela sezone 2010 je izbran 2324 metrov visoki Žrd v italijanskem delu Julijcev. Vrh stoji v severozahodnem grebenu Velikega Kanina, najlažji pristop je s prelaza Na Žlebeh (Sella Nevea v italijanščini) med Reklansko in Rabeljsko dolino.

Sobota je bila zelo deževna, nekako v slogu vremena celotne pomladi in poletja: med tednom sončno, za vikend poslabšanje. Kot kapljice so tudi planinci prihajali na zbirno mesto v planinski dom Dr. Klementa Juga v Lepeni: eni prek Ljubljane in BTC-ja, drugi čez Goriška brda, tretji čez izvir Soče, četrti skozi muzej

v Trenti ... Na koncu se je vse srečno izteklo, pečenice za večerjo v domu so bile odlične, pa tudi s spanjem ni bilo težav, kljub nekaj smrčanja in nočnega vstajanja.

V nedeljo zjutraj se je pokazalo čisto in oprano nebo. Po enourni vožnji so bili planinci že pred osmo uro na prevalu Na Žlebeh pri spodnji postaji žičnice. Žičnica jim je prihranila več kot dve uri strmega vzpona do koč Gilberti, ki je postavljena 1850 metrov visoko na majhni vzpetini pod severno steno Prestreljnika.

Prvi del moštva se je hitro odpravil na skoraj štiriurno pot na vrh. Čeprav vzpon ni preveč strm niti naporen, saj poteka po vojaških mulatjerah iz prve svetovne vojne, je bilo na poti le malo preglavic. Največ težav je prineslo prečenje snežišč, ki jih je kar nekaj na tem koncu in so v poznem poletju ali zgodnji jeseni izredno trda in nevarna. Dve uri hoje od koč Gilberti vodi pot mimo bivaka Marussich (član planinske skupine Ivo Marušić je ugotovil, da so nekateri njegovi predniki pred petsto leti izredno hitro bežali pred Turki in se ustavili šele v današnji Italiji - ta priimek sicer najdemo na zelo širokem območju: v Dalmaciji, nad Crikvenico, v Istri, Sloveniji). Žrd je precej oddaljen od višjih kaninskih grebenov, zaradi česar je razgled izreden in sega od Kraškega roba nad Trstom do Dolomitov, Karnijskih Alp in Julijcev. Zelo impresiven je pogled na bližnji Montaż, ki je z 2753 metri drugi najvišji vrh v Julijcih.

Tudi preostali del moštva je našel nekaj zase. Vzpon do sedla Bila Peč (prav tako piše na skalah, kar je presenetilo planince, saj v italijanščini ni črke č, Italijani pa neradi pišejo v kakšnih drugih, predvsem slovanskih jezikih) ni bil težaven. Na sedlu se je dalo uživati v obilici sonca in prelepem cvetju, ki se je razbohotilo po zelenih travnikih.

Nihče ni zamudil na žičnico, ki jo sicer izključijo ob pol petih popoldne. Na spodnji postaji smo se razšli. Večina se je le odločila za odhod domov čez Trbiž, Kranjsko Goro in Mojstrano - tam je deseterica lahko uživala pri izredno gostoljubnih prijateljih Kotnikih. Po kavi, lubenici, kozarčku vina, prijetnem kramljanju in smeihu ostanek poti skozi Ljubljano do Reke ni bil prav nič težak.

Na sedlu Bila Peč, v ozadju Žrd. Foto: Darko Mohar

22. avgust
Vuzenica

Likovna kolonija mladih

40. jubilejne likovne kolonije mladih v Vuzenici se je udeležila tudi članica vodstva KPD Bazovica Loredana Jurković z vnukoma Davidom in Arianom Čarapina, nam je sporočila tajnica društva Zdenka Jelovčan.

»Likovna kolonija - druženje mladih rojakov ob likovnem izražanju - se je začela v nedeljo, 22. avgusta, popoldne, s prihodom gostov udeležencev, in končala v soboto, 28. avgusta, dopoldne, z odprtjem razstave nastalih likovnih del.

To poletje so v Vuzenici sklenili že peti krog, odkar je leta 1990 kolonija začela krožiti, potovati po krajih v zamejstvu. Letos so se koloniji prvič pridružili mladi s Hrvaške, naša članica David in Arian Čarapina s svojo babico kot spremljevalko, našo dolgoletno članico Loredano Jurković.

Umetnost je že od nekdaj povezovala človeštvo, ga učila, usmerjala, bogatila. In ravno ta dediščina spletnja vezi s pomočjo umetnosti je botrovala nastanku Likovne kolonije mladih pred štiridesetimi leti v Vuzenici. Kolonija je postala uvod v brezmejno druženje že leta 1970.

Program sta v tem letu sestavljala dva vsebinska sklopa: v dopoldanskem času je potekalo delo v štirih likovnih delavnicah, risanje, slikanje, grafika in kiparstvo, v popoldanskem času

pa druženje mladih ob spoznavanju kulturnih in zgodovinskih znamenitosti Slovenije s pripravljenimi izleti. Organizatorji so poskrbeli za prenočitev udeležencev pri gostiteljih, za prehrano in vse drugo.

Gostje udeleženci likovne kolonije mladih so bili poleg naših iz Hrvaške še iz Avstrije (Koroške), Italije (Tržaškega) in Madžarske (Porbja).

Po besedah zadovoljne babice Loredane sta bila poleg naših iz Hrvaške še iz Avstrije (Koroške), Italije (Tržaškega) in Madžarske (Porbja). Po besedah zadovoljne babice Loredane sta bila nad bivanjem in vzdušjem v Vuzenici navdušena tudi vnuka, posebej še nad obiskom v velenjskem premogovski muzeju. Obiskali so tudi Libeliče, si ogledali kmečki muzej in črno kuhinjo ter jedli koroško jed *trento*.«
Zdenka Jelovčan

NAPOVED SEPTEMBER

28. avgust-4. september
MMSU, HKD na Sušaku, Reka
Festival Zoom

Društvo Drugo more je organizator novega festivala Zoom, ki se loteva odprtih festivalskih oblik, različnih žanrov in estetik. V okviru mednarodne udeležbe na gostovanje med drugimi prihaja tudi Zavod Maska (zavod za založništvo, izobraževanje in produkcijo). Festival bo posebej predstavljal še posamezne avtorje, letos bo v središču opus Janeza Janše (prej znanega kot Emil Hrvatin), nekdanjega reškega dijaka, ki je po študiju v Ljubljani svojo kariero gradil v Sloveniji, že dolgo pa uspešno deluje na mednarodni ravni, in kot so zapisali na spletni strani www.maska.si, »s svojim delom prestavlja meje ustaljenega, pri čemer preizprašuje zgodovinske scenske mite in v središče postavlja prezrta vprašanja sodobne družbe«.

Janez Janša in Maska se bosta predstavila s tremi projekti: Življenje v nastajanju (30. avgust-4. september, 20.00, Muzej moderne in sodobne umetnosti, odprtje festivala), Pupilija, papa Pupilo na Pupilčki (2. september, 19.30, Hrvaški kulturni dom na Sušaku) in Slovensko narodno gledališče (3. september, 20.30, HKD na Sušaku). Vsi projekti so (so)avtorstvo in v režiji Janeza Janše.

V okviru festivala bo v atriju HKD potekala mednarodna konferenca Performance Studies international#15 follow up (2.-4. september), ki se je bode poleg domačih udeležili tudi vodilni, najbolj prepoznavni teatrologi na svetu iz ZDA, Velike Britanije, Avstralije, Nizozemske, Nemčije, Italije, Singapurja, Japonske in Slovenije.

3. septembra bo na programu predavanje Afekcija, izguba moči in bližina teorije: dajanje priložnosti performansu avtorice dr. Bojane Kunst, raziskovalke na Filozofski fakulteti Univerze v Ljubljani.

Marjana Mirković

6. september

Ljudska odprta univerza, Krapina
Kajkavski jezik, književnost in kultura
skozi stoletja
Znanstveno srečanje

V Krapini bo pod pokroviteljstvom hrvaškega sabora, ministrstva za kulturo, Krapinsko-zagorske županije in Mesta Krapina potekalo deveto znanstveno srečanje z naslovom Kajkavski jezik, književnost in kultura skozi stoletja. V okviru Tedna kajkavske kulture ga bosta organizirala Hrvaško društvo *Muži zagorskog srca Zabok* in Društvo za kajkavsko kulturno ustvarjalnost Krapina.

Srečanja se bosta letos udeležila tudi mlada raziskovalka na zagrebški filozofski fakulteti Marija Malnar in književnik Slavko Malnar iz Gorskega kotarja ter pozornost namenila lokalnemu govoru na območju Čabra.

Slavko Malnar nam je tudi poslal predvideno vsebino prispevka, za kar se mu zahvaljujemo in jo na kratko povzemamo. Spregovoril bo o ohranitvi tega narečja, ki ima, pravi, v vsakem kraju svoje posebnosti, za njegov zapis pa bi veljalo uporabljati enako pisavo. Poudarja, da se stanje na tem področju izboljšuje, zlasti z izdajo del v lokalnem narečju, za kar je zaslužna predvsem čabrska podružnica *Matice Hrvatske* oziroma njen predsednik (Ivan Janeš, op. ur.), ki kar sam pripravlja grafično pripravo za tisk in popravlja besedila v knjigah. Zahvala, da se je narečje ohranilo, gre domačinom, ki so ga prenašali na svoje potomce, žal pa se dandanes izgublja zaradi vpliva standardne-

ga jezika, predvsem pa zaradi demografskega propadanja okolja. Skrb za ohranitev narečja kot krajevne nematerialne kulturne dediščine še ni ustrezno organizirana. Na slovenski strani je pri SAZU predlagan postopek za varstvo tega govora, ki je bil do vzpostavitve državne meje skoraj enak na obeh straneh (naselja na slovenski strani: Babno Polje in nekdanji občini Draga in Osilnica). Manjša je bila celo razlika med babnopoljskim govorom in govorom na Kozjem vrhu (ki je na Hrvaškem) kot pa med tem in prezidanskim govorom (na Hrvaškem). Iz nacionalnih ali nacionalističnih razlogov se to ni priznavalo, meni Slavko Malnar, k čemur so prispevali tudi intelektualci in politiki s trditvami, da je politična meja obenem tudi etnična.

V preteklosti se je govor na čabrskem območju tako razlikoval od standardnega hrvaškega jezika, da je to povzročalo težave pri sporazumevanju med lokalnim prebivalstvom in govorniki književnega jezika. Poznavanje jezika s Kranjskega se ni omenjalo, lahko pa sklepamo, pravi Malnar, da so ga ljudje uporabljali, zlasti v železarni v Čabru, ki je dolgo pripadala rudarski nadupravi v Idriji. Sicer pa je to lokalno narečje veliko bolj podobno slovensčini kot pa standardni hrvaščini. To je bilo posebno izrazito včasih. Večina besed - sicer z drugačnim naglasom - izhaja iz starih govorov, ki so bili v rabi med Kranjci, Korošci in Primorci. Ti so se množično doseljevali v Času, ko je začela delati železarna in so se razvijale spremljajoče dejavnosti (rudarstvo, proizvodnja lesenega premoga).

Narečje okrog Čabra je vsemu navkljub ostalo samosvoje in še vedno ga govorci zunaj kajkavskega govornega območja težko razumejo. Za ohranitev je ključnega pomena tudi geografski položaj, saj je bilo do najbližjega mesta, kjer se je govorila standardna hrvaščina, včasih treba pešati ves dan. Enako je bilo prebivalstvo na drugi strani današnje meje, v Babnem polju, omejeno na stike s čabrskim okoljem, kajti na severni strani so mejili na nemško govoreči otok koloniziranega prebivalstva, drugi slovenski kraji so bili precej oddaljeni, hrvaški Prezid pa leži le dva kilometra stran.

Razvoj je okrepil stike in migracije prebivalstva ter zmanjšal razdalje. V samem Čabru kot upravnem središču, meni Slavko Malnar, ni več

starih prebivalcev, ki bi govorili pristno domače narečje, vendar se nov, enotni govor v mestu samem še ni oblikoval; govor v drugih naseljih na območju lokalne samouprave pa ni doživel toliko sprememb.

Svoje razmišljanje pa Slavko Malnar sklene z ugotovitvijo, da narečje najbolj ogroža demografsko propadanje kraja.

Po zapisu Slavka Malnarja priredila Marjana Mirković

Slavko Malnar. Foto. Marjana Mirković

7.-11. september
Filozofska fakulteta, Reka
Hrvaški slavistični kongres

Pod pokroviteljstvom Mesta Reka in v organizaciji Hrvaškega slavističnega odbora, Hrvaškega filološkega društva in reške filozofske fakultete bo na Reki potekal Peti hrvaški slavistični kongres. Predvidoma se ga bo udeležilo več kot dvesto domačih in tujih jezikoslovcev in drugih predavateljev, ki bodo - po besedah predsednice organizacijskega odbora Marije Turk - pozornost med drugim posvetili tematikam, kot so hrvaškoglagoljška in paleoslavistična problematika, slovanski kontekst hrvaškega jezika, književnosti in kulture, čakavske sestavine v hrvaškem jeziku ter konstrukcije in dekonstrukcije kanona ob 100. obletnici smrti Janka Polića Kamova.

Prispevki bodo objavljeni tudi v zborniku, med udeleženci pa so med drugimi napovedani tudi višja znanstvena sodelavka na Inštitutu za slovenski jezik Frana Ramovša ZRC SAZU v Ljubljani dr. Jožica Škofic (Pomensko polje »človek« v slovenskem in hrvaškem lingvističnem atlasu), dr. Lilijana Burcar (Literarna socializacija v bestsellerjih za mladino: težave Harryja Potterja z zaposlenimi ženskami) in dr. Vesna Požgaj-Hadži z ljubljanske filozofske fakultete. Več: <http://www.hfiloloskod.hr/sk/>
Marjana Mirković

9. september
FHŠ, Koper
Ohranjanje manjšinskega jezika kot
skupna odgovornost države, družbe, šole,
manjšine, družine in posameznika

Dan pred konferenco Slovenski jezik v stiku - Sodobne usmeritve večjezičnega in manjšinskega izobraževanja bo na Fakulteti za humanistične študije (FHŠ) Univerze na Primorskem (UP) v Kopru potekala delavnica o učinkovitosti manjšinske politike in zakonodaje z naslovom Ohranjanje manjšinskega jezika kot skupna odgovornost države, družbe, šole, manjšine, družine in posameznika. Delavnico, katere ugotovitve bodo izhodišča tema za okroglo mizo na konferenci, bo vodila dr. Ursula Doleschal z inštituta za slavistiko univerze v Celovcu. Na dnevnem redu bodo vprašanja, kako učinkovito ohranjati jezik in kulturo v posameznih okoljih, uveljavitev in položaj slovensčine v primerjavi z večinskimi jeziki, osrednji dejavniki za ohranitev jezika in s tem povezana vloga šolske ali manjšinske zakonodaje, prepoznavanje in odpiranje novih pedagoških pristopov v tej zvezi in pomen manjšinskega šolstva pri pospeševanju večjezičnosti in transnacionalnosti.

Na delavnici bodo sodelovali predstavniki slovenske narodne skupnosti v Avstriji, Italiji, na Madžarskem in Hrvaškem, pa tudi predstavniki narodnostnih manjšin, ki živijo v Sloveniji. Tega srečanja in konference se bo na prošnjo iz ministrstva za šolstvo in šport RS in v imenu sveta slovenske narodne manjšine na županijski ravni predvidoma udeležila tudi urednica Kažipota.

Marjana Mirković

10.-11. september
FHŠ, Koper
Slovenski jezik v stiku - Sodobne
usmeritve večjezičnega in manjšinskega
izobraževanja

Na FHŠ UP v Kopru bo potekala mednarodna znanstvena konferenca z naslovom Slovenski jezik v stiku - Sodobne usmeritve večjezičnega in manjšinskega izobraževanja. Organizirata jo Znanstvenoraziskovalno središče Koper in FHŠ UP v soorganizatorstvu z Inštitutom za slavisti-

ko Univerze v Celovcu (Alpen-Adria-Universität Klagenfurt), Društvom za uporabno jezikoslovje Slovenije, Filozofsko fakulteto Univerze v Ljubljani, Inštitutom za narodnostna vprašanja ter Avstrijskim znanstvenim inštitutom v Ljubljani.

Konferenca bo potekala pod častnim pokroviteljstvom Urada Vlade RS za Slovence v zamejstvu in po svetu ter Urada predsednika RS; predsednik RS, dr. Danilo Türk, se bo udeležil otvoritvene slovesnosti in udeležence počastil z uvodnim predavanjem. Srečanje se bo nadaljevalo s plenarnimi predavanji na temo Jezikovne politike in izobraževanja v Evropi in Sloveniji, predstavljeni bodo baskovski, švedski, valižanski, madžarski in vojvodinski model, sledila bo okrogla miza na temo Ohranjanja manjšinskega jezika kot skupne odgovornosti. Dan pozneje bodo na programu predavanja na temo Slovenski jezik v stiku z drugimi jeziki: izobraževalni modeli v obmejnih prostorih - predstavljeni bodo avstrijski, madžarski, italijanski in hrvaški model - ter izseljenstvu, s predstavitvijo ameriškega, avstralskega in nemškega modela.

Marjana Mirković

12.-17. september Bazovica 2010

17. september, 20.00 Športni center Zarja, Bazovica, Italija Primorska poje

Pevska revija Primorska poje bo posvečena bazoviškim žrtvam. Koncert bo potekal v športnem centru AŠD Zarja v Bazovici, nastopili pa bodo ženski pevski zbor Rože iz Nove Gorice, mešani pevski zbor Slovenskega doma KPD Bazovica z Reke, moški pevski zbor Srečko Kosovel iz Ajdovščine in Tržaški partizanski pevski zbor Pinko Tomažič iz Trsta.

Letos sta dve veliki obletnici, 90-letnica požiga Narodnega doma v Trstu in 80-letnica ustrelitve štirih junakov v Bazovici. Posvečena jima bo tudi revija Primorska poje.

V spomin na bazoviške žrtve se imenuje tudi društvo Slovenski dom KPD Bazovica na Reki, zato bo letošnji nastop poseben dogodek.

Odbor za proslavo v počastitev bazoviških junakov pri Narodni in študijski knjižnici v Trstu v sodelovanju s celo vrsto organizacij, društev, ustanov in posameznikov tudi letos pripravlja več prireditev pod skupnim imenom Bazovica 2010. Osrednja slovesnost bo v nedeljo, 12. septembra 2010, ob 15. uri pred spomenikom, vodil jo bo režiser Marjan Bevk. 3. septembra jo bo napovedala tiskovna konferenca v Narodnem domu v Trstu, 6. septembra bosta spominska slovesnost na tržaškem pokopališču pri Sv. Ani in maša zadušnica v župni cerkvi v Bazovici, 8. septembra bo v Narodnem domu v Trstu predstavljena knjiga Primorske pesmi rodoljubja in tigrovskega upora (zbrala in uredila Mira Cenčič), 10. septembra bo spominska slovesnost v Prešernovem gaju v Kranju, 11. in 12. septembra orientacijski pohod in taborni ogenj tabornikov RMV pri spomeniku pri Bazovici, 12. septembra pa kratka spominska slovesnost na samem kraju ustrelitve v Bazovici ob 5. uri in 43 minut (ura ustrelitve), v nedeljo planinski pohod ŠZ Sloga in ob 15.00 uri osrednja spominska slovesnost pri spomeniku na gmajni pri Bazovici.

Poleg koncerta Primorska poje 17. septembra bo 18. in 19. septembra na Opčinah in v Repnu potekal še mednarodni odbojgarski turnir v ženski in moški konkurenci za Pokal Bazoviških junakov.

Kot je znano, je bil 9. septembra 1945, takoj po osvoboditvi, na kraju usmrčitve v Bazovici postavljen spomenik, za katerega je načrt pripravil tržaški arhitekt Franjo Kosovel. Od takrat so septembra vsako leto spominske slovesnosti, Bazovica pa je postala simbol upora proti fašizmu. Več: www.primorski.it

Marjana Mirković

Na reviji PP tudi letos rojaki iz Splita

Na letošnji reviji Primorska poje (PP) je spomladni nastopil tudi mešani pevski zbor slovenskega društva SKD Triglav iz Splita, v katerem poje tudi več rojakov s Primorskega. Predsednik društva Boštjan Kordiš nam je o nastopu že spomladni poslal naslednji prispevek, ki ga objavljamo v celoti, a z zamudo, za katero se opravičujemo, vzrok zanjo pa so bile tehnične težave.

Proslava priključitve Primorske matični Sloveniji

»V številnih krajih Primorske v spomladanskih dneh prirejajo prireditve, ki naj bi čim bolj slovesno obujale spomine na zgodovinske dogodke leta 1945, ko so slovenski kraji in vasi postale del domovine Slovenije. Koniec delo krasi, pravijo, vendar se moramo pri tem spomniti vsega, kar je slovenski narod preživljal in počel, da bi obstal in zadržal svojo samozavest.

Tudi naše društvo je bilo del letošnjih slovenskih dogajanj, saj je, kot že 14 let doslej, sodelovalo na reviji Primorska poje v Trenti pod Triglavom, ter na proslavi v Šempasu pri Novi Gorici.

V soboto, 24. aprila, sta kulturno društvo Lipa in krajevna skupnost Šempas priredila proslavo ob dnevu upora. Na prireditvi so poleg domačega zbora in otrok nastopili še pevska skupina iz Porabja na Madžarskem, mešani zbor in instrumentalna skupina iz Železne Kaplje v Avstriji, moški zbor iz Benečije v Italiji ter naš MePZ Triglav iz Hrvaške.

Slavnostni govornik je bil akademik Boštjan Žekš, minister za Slovence v zamejstvu in po svetu. V njegovem govoru je bil poudarjen pomen slovenske besede, še posebej pesmi za narod, ki so ga zatirali različni okupatorji, toda, kot je povedal minister, »tam, kjer je bilo bolj hudo, so Slovenci lepše in bolj glasno peli«. Sam koncept in celotna izvedba sta potrdila naslov in namen prireditve. Organizatorju, ki nas je uvrstil med predstavnike ene od štirih držav, ki obkrožajo Slovenijo, smo hvaležni za povabilo,

Naša naloga se z enako vnemo nadaljuje na reviji Primorska poje, ki od marca do maja že 36 let organizira nastope slovenskih pevskih zborov v različnih vaseh Primorske. Tradicionalna prireditev vedno znova opozarja na zgodovinski pomen slovenske pesmi v teh krajih. MePZ Triglav iz Splita je v nedeljo, 25. aprila, na reviji nastopil štirinajstič. Vas Trenta pod Triglavom nam bo zaradi prisrčnega vzdušja in še boljšega nastopa našega zbora ostala v trajnem spominu. Na koncer-

tih, na katerih se ne tekmuje, se dobro občuti sproščenost nastopajočih, ki je nošena s pristnim utripom poslušalcev. Na potovanju od Nove Gorice do Trente smo v sebi ponavljali Gregorčičev spev prelepi Soči Krasna si, bistra hči planin, ter občudovali gorske veljake.

Boštjan Matjaž Kordiš

12. september Pohod v Bazovici, Italija Planinska skupina KPD Bazovica

Planinska skupina KPD Bazovica se bo tudi letos udeležila tradicionalnega pohoda, posvečenega bazoviškim junakom.

Letos poteka 80 let od ustrelitve treh slovenskih in enega hrvaškega domoljuba na gmajni pri Bazovici. Nastopajoči fašizem je s to ustrelitvijo pokazal svoj pravi obraz, upor pa terjal svoje prve žrtve.

Pohod traja približno štiri ure, slovesnosti ob spomeniku pa se lahko udeležijo tudi drugi člani KPD Bazovica. Letošnji pohod bo trideseti po vrsti, zaradi okrogle obletnice naj bo ta napoved tudi vabilo, da se čim več naših članov udeleži proslave.

Darko Mohar

15. september, 19.00 Svet slovenske narodne manjšine Mesta Reka Svet slovenske narodne manjšine PGŽ Redna seja

Oba sveta se bosta sešla na skupni redni seji, kot je bilo dogovorjeno na zadnji seji z dne 6. julija 2010.

Na dnevnem redu bo, kot po navadi, pregled finančnega stanja in realizacije načrtanega programa, dogovor o nalogah do konca mandata, ki se izteče maja prihodnje leto, ter razno.

Seja bo odprta za javnost, vabljeni vsi zainteresirani.

Marjana Mirković

16.-17. september
MK IGK Karlovec
Knjižnice - nosilke kulturne identitete
BeRi

Mestna knjižnica Ivana Gorana Kovačiča v Karlovcu bo v okviru projekta čezmejnega sodelovanja Besede in/i riječi (BeRi), sofinanciranega v sklopu Operativnega programa IPA Slovenija - Hrvaška 2007-2013 in v sodelovanju s knjižnico Mirana Jarca iz Novega mesta organizirala dvodnevno mednarodno strokovno srečanje na temo Knjižnice - nosilke kulturne identitete.

Kulturna identiteta zavzema pomembno mesto v okviru celotne družbene identitete. Njene specifične lastnosti se med drugim kažejo tudi v različnosti posameznih kultur ter v svobodni in odprti izmenjavi kulturnih vrednot, so med drugim zapisali na spletni strani novomeške knjižnice. To je področje, na katerem imajo knjižnice eno svojih najpomembnejših vlog. S svojim delovanjem in razvojem, temelječem na enakosti dostopa vsem, ne glede na starost, raso, spol, vero, nacionalnost, jezik ali družbeni položaj, knjižnice potrjujejo priznavanje kulturnih razlik ter jih poskušajo integrirati v svoje delo. To odraža tudi njihovo medsebojno sodelovanje, ki ponuja nove možnosti intenzivnejšega povezovanja med ljudmi, narodi in kulturami. Knjižnice sodelujejo tudi z drugimi ustanovami v domovini in tujini, z manjšinskimi knjižnicami, v projektih medkulturnega sodelovanja ter večjezičnih in multikulturnih zbirkah, med drugim omenja organizator.

Strokovno srečanje bodo v prvem delu izpolnili uvodni referati predavateljev iz Hrvaške in Slovenije, zatem pa bodo predstavili primere dobre prakse v knjižnicah obeh držav na omenjeno temo tega srečanja. Več: www.nm.sik.si
Marjana Mirković

18.-19. september
Pohod na Velebit

To bo skupni pohod PD RTV Ljubljana in planinske skupine KPD Bazovica. Po lanskem pohodu na izvir Mure so člani PS KPD Bazovica organizator letošnjega skupnega druženja s PS RTV Ljubljana. Za cilj pohoda je izbran Severni Velebit. Planinci bodo krenili od Zavižana in po

šestih urah lahkotne hoje po Premužičevi stezi prispeli do doma na Alanu, kjer bo organizirana prenočitev in skupno druženje. Naslednji dan naj bi še osvojili *Satorino*, najvišji vrh Srednjega Velebita. Seveda bo pohod prilagojen vremenskim razmeram, ki so na najmogočnejši hrvaški gori lahko zelo pester. Planinci Bazovice upajo, da jim bo s tem pohodom svojim prijateljem uspelo približati lepoto in divjino hrvaškega simbola, gore, ki Hrvatom pomeni enako kot Triglav Slovencem.

Darko Mohar

21. september,
Rijeka, Riva 10
Spominska plošča Josipu Gorupu
Kronika, predstavitev

Svet slovenske narodne manjšine Mesta Reka in Svet slovenske narodne manjšine Primorsko-goranske županije bosta na poslopju na naslovu Riva 10 na Reki pripravila odkritje spominske plošče Josipu Gorupu. Na plošči, ki jo bo krasil tudi njegov profil, bo vrezano naslednje besedilo:

V spomin na reškega poslovneža in dobrodelnika slovenskega rodu Josipa Gorupa pl. Slavinskega (Slavina, 1834-Reka, 1912), ki je med drugim na Reki dal zgraditi to poslopje kot *Grand hotel Europe* (1874).

Postavila sveta slovenske narodne manjšine Mesta Reka in Primorsko-goranske županije

Zatem bo v organizaciji obeh svetov v dvorani mestne hiše potekala predstavitev 58. številke časopisa za slovensko krajevno zgodovino Kronika. Kot je Kažipot že objavil, je ta številka tematska in namenjena rodbinama Kalister in Gorup. Znano je, da je slednji med drugim zaznamoval tudi razvoj Reke v drugi polovici devetnajstega stoletja. Kroniko bodo predvidoma predstavili gostje iz Slovenije: urednik dr. Miha Preinfalk, osrednja sodelavka pri tem projektu dr. Vesna Bučić in mag. Janko Boštjančič iz Kalistrove in Gorupove rojstne vasi Slavina pri Postojni in glavni pobudnik za zbiranje gradiva o njej. Sodelovali bodo tudi avtorji prispevkov s Hrvaške, dr. Irvin Lukežič, mag. Daina Glavočič in urednica Kažipota. Spominsko ploščo bo predvidoma odkril reški župan mag. Vojko Obersnel.

Marjana Mirković

24.-26. september
Reka
Etnosmotra

Vsakoletna prireditev v organizaciji mestnih oblasti in sodelovanju z vsemi manjšinskimi društvi šestnajstih narodnih manjšin na Reki bo tudi letos potekala zadnji konec tedna v septembru.

Slovenski dom KPD Bazovica bo letos sodeloval z razstavo fotografske skupine, lani pa se je predstavila folklorna skupina društva.

Marjana Mirković

25. avgust
Lokve

V Lokvah v Gorskem kotarju vsako leto avgusta poteka znana tradicionalna športna prireditev z naslovom POJ in BOJ (peš in s kolesom okrog jezera). Tudi letos se je zbrala množica pohodnikov, planincev in kolesarjev, ljubiteljev narave in druženja pred hotelom Jezero. Po označenih poteh v dolini približno petnajstih kilometrov so obšli Lokvarsko jezero in uživali v njegovi lepoti. Priporočene kolesarske steze so: Lokve-Gorski Raj-Križ potok-Mini farma Lazac-Lokve (okrog 10 km); Lokve-Mini farma Lazac-Crni Lug-N.P. Risnjak-Zelin Mrzlovodički-Gorski Raj-Lokve (okrog 25 km); Lokve-Gorski Raj-Mrzla Vodica-Gornje Jelenje-Fužine-Vrata-Lokve (okrog 35 km). Zapis o letošnji prireditvi nam je poslal bodoči bruc na ljubljanski fakulteti za arhitekturo Domagoj Gržanič.

Domagoj Gržanič: BOJ 2010, Lokve

Vse skupaj se je začelo z druženjem v kampu nad Lokvarskim jezerom, s postavljanjem prvih šotorov, tabornim ognjem, neformalnim druženjem, seveda pozno v noč. Resnici na ljubo je bilo malo hladneje, vendar ... V soboto zjutraj se je naglo povečalo število šotorov, začele so se prijave za downhill, zahteven spust s kolesom po strmini ob jezeru. Trideset tekmovalcev je to poskušalo brez padca in v najkrajšem možnem času ter se zatem še povzpeti čim višje navkreber. Seveda je bilo tu več atraktivnih voženj in veliko padcev. Po kosilu so se večji kolesarji pomerili v kolesarski alki, pa tudi limbu na kolesu.

Po večerji smo izpeljali še nočno vožnjo. Mimoregre so nas v kafiču, znanem shajališču kolesarjev, povabili še na kolače in pijačo. V nedeljo je v kampu zadišalo po palačinkah, skuhanih kavi, odmevali so smeh ... in novi kolesarji.

In resnejši del: skupno je bilo 135 udeležencev, ki so se pomerili v tekmah v kategorijah elite, ženske elite, juniorji, šport, veterani, začetniki, začetnice in rekreativci. Tokrat je bilo 26 tekmovalcev iz Slovenije, v glavnem iz okolice Ljubljane. Nekateri so prispeli posamezno, drugi s svojo družino, nekateri pa s klubom. Vozniki elite so odvozili celo tri kroge po 17

9 GORSKI KOTAR

Etnološka delavnica Plešče
21.-26. avgust
Etnološka delavnica v Palčavi šiši

Etnološka zbirka rodbine Čop Palčava šiša, Plešče je uspešno organizirala tudi letošnjo delavnico, znova s pomočjo Urada Vlade Republike Slovenije za Slovence v zamejstvu in po svetu ter lokalnih sponzorjev. Namenjena je bila skupni kulturni dediščini z obeh strani doline, sodelovali pa so dijaki in študenti. Obširno poročilo o zelo zanimivi in odmevni delavnici bo objavljeno v oktobrski številki Kažipota.

Marjana Mirković

Palčava šiša, Plešče. Foto: Marjana Mirković

kilometrov, in za to je najhitrejši med njimi potreboval 2 uri 44 minut in 30,562 sekund. Juniorji in šport, po dva kroga in čas: 1:15:13.033 in 1:50:06,491 za prvi mesti. Tekmovalci iz Slovenije so dosegli najboljše izide, in to Matjaž Budin, Matej Režingar in Jaka Tancik v omenjenih treh kategorijah. Osebo so mi bili najbolj všeč člani kluba iz Žirovnice pri Jesenicah. Zelo dobro so organizirani, prispeli so s štirimi tekmovalci in dvema »kuharjema«, tu so bili prvič, in kot pravijo, jim je bilo všeč, tekma pa je bila zanje sprostitelj. Prepričani so, da se bodo prihodnje leto vrnili.

Po kosilu je sledila razglasitev izidov in počasi smo se razšli. Upam, da so se vsi dobro imeli. Na svidenje znova čez leto dni. Vabljeni vsi, s kolesom ali kot navijači.

Domagoj Gržanič, prevod Marjana Mirkovič

IZ DRUGIH DRUŠTEV IN SVETOV

Slovenski dom, Zagreb
Mednarodni glasbeni festival nenavadnih in originalnih komornih sestavov

Svet slovenske narodne manjšine Mesta Zagreb bo v Slovenskem domu v Zagrebu oktobra organiziral mednarodni glasbeni festival nenavadnih in originalnih komornih sestavov ne glede na glasbeni slog (džez, klasika, rok, narodni ...). Pod nenavadnim sestavom so mišljeni tisti ansambli, ki so originalni po sestavi instrumentov in se po tem razlikujejo od drugih klasičnih komornih sestavov (npr. harfa, piščal, kontrabas in vokal ali citre, mandolina, bobni ...).

Pravico do sodelovanja imajo komorni instrumentalni in vokalno-instrumentalni ansambli do osem članov, ne glede na starost. Poleg izpolnjene prijavnice je treba poslati avdio- ali videozapis vsaj ene skladbe. Končno izbiro tekmovalcev bo opravila strokovna ocenjevalna žirija na temelju prijav. Tekmovalci bodo izvedli glasbeni program, ki bo trajal od 10 do 15 minut, skupaj s predpisano skladbo (Gor čez izaro) v svojem aranžmaju, katere notni zapis je na spletni strani www.slovenci.hr.

Rok za prijave je 5. september, naslov je: Svet

slovenske nacionalne manjšine Mesta Zagreb, Remetinečka c. 77 B, HR-10000 Zagreb, ali po e-mailu:

musicextreme.festival@gmail.com. Prvi krog festivala bo oktobra 2010 v izločilnih večerih, na vsakem bo podeljena nagrada občinstva v znesku 70 evrov. Strokovna ocenjevalna žirija bo izbrala zmagovalca večera za finalni večer, ki bo novembra 2010. Dokumentacija je objavljena na spletni strani: www.slovenci.hr.

Marjana Mirković

NOVO NA KNJIŽNIH POLICAH

Veno Pilon, Na robu

Umetnostna zgodovinarica mag. Daina Glavočič, višja kustosinja v reškem muzeju moderne in sodobne umetnosti in ljubljanska diplomantka, nam je 5. julija prijazno podarila knjigo Na robu, spomine in izpovedi slovenskega slikarja Vena Pilon. Za prijaznost se ji iskreno zahvaljujemo, zanimivo branje pa bo dobrodošla nova obogatitev knjižnega fonda v slovenščini na policah Slovenskega doma na Reki.

Zagledal sem se v svojo preteklost. Iz nje se je tu pa tam odtrgal odlomek in se zableščal v temi spomina. Odlomki so se pred menoj nakopičili, časovno sem jih razvrstil in povezal v mozaik, v katerem sem spoznal svoj obraz. V okviru okolja se je spreminjala tudi moja podoba, ko je nanjo padala senca ali sončni žarek.

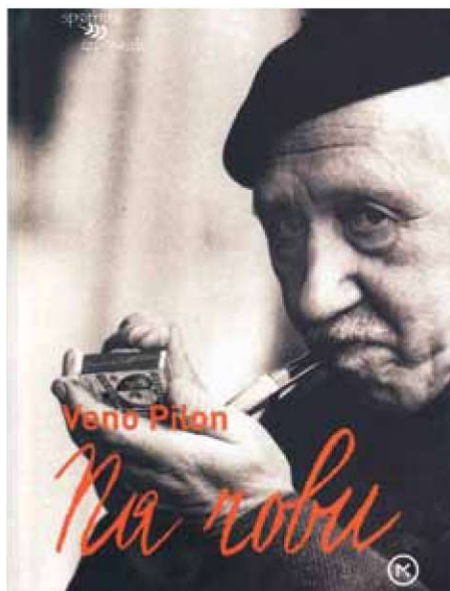
Ne obsojam ljudi, ki sem jih srečal na svoji poti kakor ne dobe, ki jih je nosila. Nobeno veliko delo ne opravičuje teh zapiskov, saj kažejo podobo človeka, živečega kakor milijoni na razpotju dveh svetov in razdvojenega, ki je na robu z okorno roko beležil.

Tako je na začetku knjige zapisal avtor Veno Pilon, končal pa z besedami:

Vem, da bi moral te spomine napisati šele po svoji smrti, da bi se izognil morebitnim zameram. Spretnjšemu piscu bi to in še marsikaj lahko naravnost v stroj narekovala le gola fantazija, jaz pa sem moral vse to doživeti. Vprašujem se, ali se je res izplačalo, ali sem moral tako živeti, da sem se otipal tako na robu. Prepusnil sem se življenju, ki se je igralo z menoj in me je oblikovalo po svoje, tridimenzionalno, zato sem ga ljubil - do Roba.
Spomladi 1964

Veno Pilon (1896-1970) se je rodil v Ajdovščini. Tam si je - po izobraževanju na likovnih akademijah v Pragi in Firencah ter dunajskem grafičnem ateljeju - uredil tudi atelje in obenem pomagal očetu v pekarni. Novembra 1928 se je za stalno naselil v Parizu; poročil se je z Anne-Marie Guichard, leta 1937 se jima je rodil sin Dominique. Med vojno se je preživljal s tajniškim in uredniškim delom, ilustriranjem in fotografiranjem. Leta 1948 je kot scenograf, masker in kostumograf sodeloval pri slovenskem filmu Na svoji zemlji, vrnil se je k slikanju, 1953. pa postal osebni zastopnik švicarskega založnika Nesta Jacomettija, kjer je bil zaposlen do upokojitve. Leta 1963 je umrla njegova žena. V Moderni galeriji v Ljubljani je imel leta 1966 retrospektivno razstavo, leto pozneje mu je občina Ajdovščina podelila naslov častnega občana, leta 1968 pa se je po štiridesetletnem bivanju v Parizu dokončno vrnil domov. V zadnjem letu življenja je prejel Prešernovo nagrado za življenjsko delo. Umrl je 23. septembra 1970, naslednje leto pa je njegov sin Dominique Pilon poklonil kulturno dediščino svojega očeta mestu Ajdovščina in s tem postavil temelje Pilonovi galeriji, ki je svoja vrata prvič odprla 21. septembra 1973 z razstavo Pilonovih del, čez pet let so v prenovljenih galerijskih prostorih, ki jih je zasnoval Plečnikov nagradenec, arhitekt in najbližji sosed Pilonovih, Svetozar Križaj, postavili Pilonovo stalno zbirko.

Marijana Mirković

AKTUALNO

Razpis Mesta Reka

Odprt je razpis za predlaganje programov javnih potreb v kulturi, med drugim tudi za organizacije narodnih manjšin. Pravico do udeležbe imajo pravne ali fizične osebe, ki delujejo na področju kulture, ustanove, ki jih je ustanovilo Mesto Reka, in druge ustanove v kulturi, društva, umetniške organizacije ter druge pravne in fizične osebe. Prijavnica in obrazci so v informacijskem centru Ri-info na reškem Korzu 18 b. Rok za prijavo je 15. september, predloge za programe sprejemajo izključno v vložišču pisarne Mesta Reka.

Marijana Mirković

Vlada RS imenovala direktorico INV-ja

Vlada Republike Slovenije je na seji 29. julija dala soglasje k imenovanju doc. dr. Sonje Novak Lukanovič za direktorico Inštituta za narodnostna vprašanja v Ljubljani za mandatno dobo petih let, za obdobje od 1. 9. 2010 do

31. 8. 2015. Kot je znano, so bile razmere na tej ustanovi, ki letos praznuje 85-letnico delovanja, dolgo časa neurejene in predmet različnih obtoževanj, šikaniranja in celo kazenskih ovadb, daleč od akademske ravni.

Sonja Novak Lukanovič je diplomirala leta 1980 na Filozofski fakulteti v Ljubljani na Oddelku za germanske jezike in književnost ter na Oddelku za romanske jezike in književnost. Magistrski študij je končala leta 1993 na Oddelku za romanske jezike in književnost Filozofske fakultete UL, leta 2003 pa doktorirala s področja jezikoslovja. Od leta 1980 je zaposlena na Inštitutu za narodnostna vprašanja, od leta 2009 pa tudi kot visokošolska učiteljica na Filozofski fakulteti Univerze v Ljubljani.

Marjana Mirkovič

Ustanovitev slovenske krovnice organizacije v Republiki Srbiji

Slovenski izseljenci in njihovi potomci v Srbiji so na posrednih volitvah 6. junija izvolili 15-članski Nacionalni svet slovenske nacionalne manjšine v Republiki Srbiji. V nacionalni svet so bili izvoljeni naslednji elektorji: Vladimir Uršič (predsednik), Rajko Marič (podpredsednik), dr. Maja Djukanović, Aleksandar Gruden, Željko Kljun, Anica Sabo, Zoran Ulič, Slobodan Kodela, mag. Milena Spremo, Zdravko Starc, dr. Jovan Setrajčić, Silva Martinec, Zoran Jovičić, Ivan Zavrtanik in Vera Novkovič. Člani nacionalnega sveta se bodo na ustanovni skupščini prvič sestali v mesecu dni.

Nacionalni svet je telo, ki je sogovornik uradnim oblastem glede vseh vprašanj v zvezi z manjšino, in ta dogodek pomeni pravno priznanje slovenske manjšine v Republiki Srbiji. Več: www.uszs.gov.si

Marjana Mirkovič

Urad Vlade RS za Slovence v zamejstvu in po svetu Nagradni natečaj

Urad Vlade RS za Slovence v zamejstvu in po svetu je 5. julija razpisal Nagradni natečaj za diplomsko, magistrsko in doktorska dela na

temi: Slovenci v zamejstvu in Slovenci v izseljenstvu. Kot je navedeno, je namen natečaja spodbujanje raziskovalne dejavnosti dodiplomskih in podiplomskih študentov na področju zamejske in izseljenške tematike.

Na nagradni natečaj se lahko prijavijo kandidati in kandidati iz RS in tujine, predmet so diplomska, magistrska in doktorska dela, ki so jih od 1. novembra 2009 do 31. decembra 2010 zagovarjali na univerzi v Sloveniji ali zunaj nje, ki obravnavajo tematike slovenskih skupnosti zunaj meja RS. Lahko kandidirajo tudi dela, prijavljena na drugih podobnih natečajih.

Nagrajena bodo po tri dela za področje zamejstva in področje izseljenstva, podeljeni prvi nagradi za vsako od področij v višini 800 evrov ter po dve nagradi v višini 600 evrov. Na predlog strokovne komisije je mogoče podeliti tudi več nagrad v eni od kategorij, vendar skupno število nagrad ne sme presegati skupnega števila razpisanih nagrad (6) in fonda 4000 evrov. Najboljša dela bodo na željo nagrajencev prejela tudi priporočilo za objavo. Sodelovanje naloge na natečaju se šteje kot soglasje avtorja, da se pripelo delo obdrži v arhivu urada. Kandidati na naslov Urad Vlade RS za Slovence v zamejstvu in po svetu, Komenskega 11, 1000 Ljubljana, s pripisom Za nagradni natečaj, pošljejo vezan izvod svojega dela v trdih platnicah, potrdilo o uspešno opravljenem zagovoru in kratek življenjepis z osebniimi podatki.

Rok je 1. december 2010, rezultati natečaja bodo predvidoma znani do sredine pomladi 2011, slovesna podelitev nagrad pa na začetku maja 2011. Več: www.uszs.gov.si

Marjana Mirkovič

Slovenija, Hrvaška, Srbija: Sodelovanje železnic

Prometni ministri vseh treh držav so na srečanju na Brdu pri Kranju 26. julija razpravljali o vzpostavitvi tesnejšega sodelovanja pri železniškem prometu med Slovenijo, Hrvaško in Srbijo, s poudarkom na X. vseevropskem prometnem koridorju, ki povezuje trge Turčije in Nemčije. V ta namen bo delovalo skupno že-

lezniško podjetje, ki bo skrbelo za razvoj železniškega prometa na skupni osi in ga bodo ustanovila železniška podjetja treh držav. Ministri bodo podprli tudi namere za izboljšanje stanja na železniški infrastrukturi na X. koridorju ter odpravo administrativnih ovir pri carinskih postopkih, saj ti predolgo trajajo.

K enakim zavezam bodo povabili še Bolgarijo in Turčijo ter Bosno in Hercegovino, da bi povečali učinkovitost in konkurenčnost na celotnem X. koridorju, zato se bodo še letos oktobra sestali v Istanbulu. Več: www.vlada.si

Marjana Mirković

Maks Fabiani: arhitekt Anaksimandrove zakonitosti večnega porajanja in uničevanja

V Ljubljani je 9. julija izšla monografija o znamenitem slovenskem arhitektu z naslovom Maks Fabiani: arhitekt Anaksimandrove zakonitosti večnega porajanja in uničevanja, avtorjev Andreja Hrauskyya in Janeza Koželja ter s fotografijami Mirana Kambiča.

Fabiani, ki poleg Plečnika velja za najpomembnejšega slovenskega arhitekta, je po vrnitvi z Dunaja, kjer je v prvem desetletju 20. stoletja doživel vrhunec in veljal za modnega in režimskega arhitekta, deloval na Goriškem. S pomočjo dobrih stikov s fašistično oblastjo v Rimu je med drugim uresničil velikopotezno obnovo gradu v Štanjelu in Gorici in verjetno tudi zaradi teh svojih uspehov fašizem doživljal kot *enega sicer radikalnih, a naprednih družbenih eksperimentov, nasproti egoizmu kapitalizma in nacionalizma*.

Maks Fabiani se je rodil v Kobdilu na Krasu in po vrnitvi z Dunaja na Krasu ostal do konca življenja. Monografija med drugim omenja njegov prispevek k urejanju pokrajine ob današnji zahodni slovenski meji, tudi ko so po koncu prve svetovne vojne v le nekaj letih izpeljali izreden projekt obnove Posočja, po drugi svetovni vojni je nadaljeval, kar je po prvi začel, a znova obnavljal, tokrat predvsem Kobdili in Štanjelu; podoba zadnjega v resnici lahko imenujemo Fabianijevo, s Ferrarijevimi vrtovi kot najočarljivejšim dejavnikom.

Monografija predstavlja tudi cerkev Svetega

srca v Gorici, ki je največja in najbolj znana cerkev, pri kateri je Fabiani za pročelje uporabil kombinacijo opeke in kamna in po pričevanju Edvarda Ravnikarja se je Plečnik pri gradnji NUK-a za enako kombinacijo odločil šele, ko si je ogledal prav Fabianijevo cerkev.

Monografija govori tudi o odnosu med Fabianijem in Plečnikom, ki mu je večkrat sledil in med drugim spoštoval in dopolnjeval Fabianijeve urbanistične zamisli, izražene v regulacijskem načrtu za Ljubljano iz leta 1895. Ta načrt je bil eden prvih Fabianijevih korakov k samostojnosti. Odločilni trenutek pa je nastopil leto pozneje, ko je Fabiani prejel prvo nagrado na natečaju za Zdravilišče za cesarsko-kraljeve državne uslužbenca v Opatiji. Tedaj se je ločil od Otta Wagnerja, v čigar ateljeju je delal dve leti, in z lastno prakso postal eden najmodnejših arhitektov, ki je dobival tudi naročila za prestižne objekte, ki so poveljevali uspehe monarhije. Knjiga poudarja načrte za vilo prestolonaslednika Franca Ferdinanda na Brionih in vodilno vlogo pri oblikovanju Imperialne kraljeve razstave v Londonu leta 1906, ki je bila dotlej največja predstavitev dosežkov Avstro-Ogrske v tujini. Za svoje delo je Fabiani tedaj prejel tudi več odlikovanj.

Fabiani je deloval tudi v projektih, s katerimi je pomagal opredeliti to, kar danes imenujemo secesijska Ljubljana: od simbolno pomembnega Slovenskega trga (danes Miklošičev park) in palač v okolici pa do Jakopičevega paviljona.

Po Fabianijevih načrtih so zgradili še en objekt, ki je bil izjemnega pomena za slovenstvo. To je bil tržaški Narodni dom, ki so ga fašisti leta 1920 zažgali, v letih 1988-1990 pa so stavbo obnovili in tudi rekonstruirali monumentalno Fabianijevo pročelje. Narodni dom je bil inženirsko več kot sodoben, saj je imela stavba lasten električni agregat pa tudi centralno ogrevanje.

Naj dodamo še, da je bil po Fabianijevem načrtu zgrajen tudi dekliški licej v Ljubljani, ki ga je sofinanciral Josip Gorup, na katerega spominja tudi spominska plošča na lepo obnovljenem poslopju nekdanje Mladike, v katerem ima prostoro Ministrstvo za zunanje zadeve Republike Slovenije. Več: www.rtvsl.si

Marjana Mirković

ZANIMIVOSTI

Valvasorjeva razmišljanja o smrti

Originalno Valvasorjevo delo o smrti in minljivosti življenja se po 300 letih vrača na svoje izvirno mesto, grad Bogenšperk. Kranjski polihistor Janez Vajkard Valvasor, najbolj poznan po svojem obširnem delu *Slava vojvodine Kranjske*, je na gradu napisal večino svojih del, tudi zgoraj omenjeno *Theatrum mortis humanae tripartitum (Prizorišče človeške smrti v treh delih)*. Krasi ga 121 bakrorezov, ki jih je v tamkajšnji Valvasorjevi grafični delavnici vrezal graški mojster Andrej Trost (1643-1708), besedilo pa je natisnil ljubljanski tiskar Janez Krstnik Mayr. Na svetu je skupno poznanih 24 izvodov.

Gre za moralno-didaktično delo v verzih, z opominjanjem človeka na minljivost in potrebo po krepostnem življenju, ki vodi v zveličanje. Predstavlja tudi vrsto različnih oblik smrti in peklenjskih muk. Dvojezična - latinska in nemška - izdaja je razdeljena na tri dele; prvi, *Mrtvaški ples (Saltus Mortis)*, predstavlja ikonoografsko različico mrtvaškega plesa, ki se opira na serijo lesorezov Hansa Holbeina mlajšega. Drugi del, *Različne vrste smrti (Varia genera mortis)*, prinaša petintrideset podob smrti zgodovinskih osebnosti, legendarnih oseb ali manj znanih likov, predstavljenih v sliki in besedi (med njimi tudi smrt egiptovske kraljice Kleopatre ali rimskega filozofa Seneke). Tretji del, *Muke prekleth (Poenae damnatorum)*, pa kaže trpinčenje grešnih duš.

V grafični delavnici na Bogenšperku je nastalo sedem del (štiri topografije in tri umetniške monografije), na gradu pa so doslej hranili le izvirnik Slave Vojvodine Kranjske iz leta 1689. Leta 2002 so se ob delni prenovi grafične zbirke, za katero skrbi Tehniški muzej Slovenije, s Stanko Golob iz Trubarjevega antikvariata, veliko poznavalko tega področja, dogovorili, da bo sledila izvirnikom na svetovnem trgu in po osmih letih je v Nemčiji našla originalni izvod omenjenega dela. Za nakup knjige je ministrstvo za kulturo odštelo 5500 evrov. Originalni izvod je na ogled na razstavi na gradu Bogenšperk, listanju po knjigi pa je namenjena

digitalna različica. V galeriji je predstavljen izbor reprodukcij grafik in tudi naslovnica knjige, skoraj zagotovo Valvasorjevo delo. Več: www.rtvsl.si

Marjana Mirković

Večja rodnost v Sloveniji

Leta 2009 se je v Sloveniji rodilo 21.856 otrok (11.309 dečkov, 10.547 deklic), 39 več kot v letu 2008. To je največ v posameznem letu v samostojni državi Sloveniji doslej, kažejo podatki Statističnega urada RS. Naravni prirast je tako že četrto leto zapored pozitiven, saj se je rodilo 3.106 ljudi več, kot jih je umrlo. Podatki za Hrvaško pa na primer kažejo, da se je na 52.414 umrlih v letu 2009 rodilo le 44.577 otrok, kar pomeni negativen naravni prirast prebivalstva.

Slovenska statistika še kaže, da so matere in očetje ob rojstvu otrok čedalje starejši: povprečna starost matere ob rojstvu otroka je 30,1 leta, očeta pa 33 let. Lani je bila že tretje leto zapored več kot polovica vseh otrok rojena neporočenim materam. 322 parov, ki ob rojstvu otroka v letu 2009 še niso bili poročeni, se je poročilo še v tem letu.

Med imeni sta najpogostejši pri dečkih Luka - že enajsto leto zapored - in deklicah, že tretje leto, Lana. 759 otrok pa je dobilo dve imeni.

Podatki o smrtnosti pa kažejo, da so 2009 moški umirali v povprečni starosti 70,1 leta, ženske pa so bile devet let starejše, sicer pa se povprečna starost nenehno zvišuje. Deček, rojen v letu 2009, lahko tako pričakuje, da bo dočakal skoraj 76 let, deklica pa nekaj več kot 82 let. Več: www.rtvsl.si

Marjana Mirković

Slovenija na 24. mestu zaželenih držav

Slovenija je uvrščena na 24. mesto najboljših držav za življenje. Najbolje se je izkazala v kategoriji politično okolje, najslabše pa pri dinamičnosti gospodarstva.

Ameriški časnik Newsweek je objavil lestvico najboljših držav za življenje. Prvo mesto je zasedla Finska, drugo Švica, tretje Švedska,

na dnu lestvice pa je Burkina Faso. Med sosednjimi državami Slovenije, ki se je na seznamu znašla tik za Italijo in pred Češko, se je najvišje uvrstila Avstrija, na 18. mesto, Italija je na 23. mestu, Hrvaška na 28. in Madžarska 33. mestu. Države so avtorji primerjali v petih kategorijah: izobraževanje, zdravje, kakovost življenja, dinamičnost gospodarstva in politično okolje. Slovenija se je med stotimi državami, ki jih je obravnaval Newsweek, najbolje odrezala na področju političnega okolja, kjer je zasedla 17. mesto in se uvrstila za Francijo in pred Poljsko. V kategoriji zdravje je pristala na 23. mestu, za Avstrijo in pred ZDA, glede na kakovost življenja na 26. mestu, za Izraelom in pred Portugalsko. V kategoriji izobraževanje je na 27. mestu, za ZDA in pred Litvo, najslabše pa se je odrezala pri gospodarski konkurenčnosti, na 30. mestu, za Avstrijo in pred Azerbajdžanom.

Newsweek je ob tem objavil tudi ločen šaljiv seznam nekaterih dejavnosti: Indija je npr. najboljša država za spuščanje zmajev s streh hiš, Češka je najboljša država za seks, Nizozemska je najprijaznejša do istospolno usmerjenih, Belgija pa je najboljša država za lastnike psov. Najboljša država za uživanje v hrani je Španija, za potovanje z avtomobilom Južnoafriška republika, na Malti imajo najugodnejše vreme, za družino je najboljša Francija, starejšim se najbolj godi na Japonskem, za plastične operacije pa je najboljša Brazilija. Več: www.rtvsl.si
 Marjana Mirkovič

Ljubljanski grad Od prazgodovine do samostojne Slovenije

Na Ljubljanskem gradu je od junija na ogled razstava, na kateri se je mogoče sprehoditi po slovenski zgodovini, vse od prazgodovinskega obdobja do dandanes. Namenjena je tako domačim kot tujim obiskovalcem, zgodovino predstavlja na poljuden način. Na ogled so originalni predmeti, replike, taktile, interaktivne vsebine ter zvočno-slikovno posredovane digitalizirane informacije, ki so prilagojene otrokom in osebam s posebnimi potrebami. Vsebinski vodja postavitve je zgodovinar Božo Repe, ki je pojasnil, da so razstavo na okoli 300 kvadratnih metrih postavljali nekoliko manj kot tri leta, tudi zaradi nekaterih obnovi-

tvenih del in pomanjkanja denarja. Ekspozate so donirali muzeji iz cele Slovenije in številni posamezniki, nekaj pa so jih tudi kupili. Postavitev je zasnovana kronološko in razdeljena na šest sklopov - prazgodovino in rimsko obdobje, srednji in zgodnji novi vek, 19. stoletje in prvo svetovno vojno, jugoslovansko kraljevino in drugo svetovno vojno, socialistično Jugoslavijo ter samostojno Slovenijo. Obiskovalci razstave lahko spoznajo tudi vsakokratne družbe, državne tvorbe, politične, socialne, gospodarske razmere, migracijska gibanja, promet, kulturo, arhitekturo in vsakdanje življenje. Ljubljanski grad dobiva s tem načrtovano podobo, po kateri bodo zapolnjeni vsi prostori na gradu, cilj pa je, da bi postal grad najbolj obiskana turistična točka v Sloveniji. Prenova gradu bo predvidoma končana prihodnje leto. Več: www.rtvsl.si
 Marjana Mirkovič

Ljubljanski župan vidi razstavo kot še en korak bližje zapolnitvi vseh prostorov na Ljubljanskem gradu, za katerega želi, da postane najbolj obiskana turistična točka v Sloveniji. Foto: www.rtvsl.si

Razstava predstavlja slovensko zgodovino od prazgodovine, prek srednjega veka, reformacije, pa vse do narodnega prebujanja v 19. stoletju ter velikih vojn 20. stoletja do samostojne Slovenije. Na fotografiji simbolna slika ustoličevanja koroških vojvod na Gosposvetskem polju, ilustracija Leopolda Stainreuterja iz druge polovice 14. stoletja. Foto: www.rtvsl.si

Časovna banka ne upravlja denarja, temveč čas, in deluje po načelu, da je vsako delo enakovredno. Z medsebojno izmenjavo storitev se za eno uro dela v zameno dobi ena ura nekega drugega dela. Gre za sistem, ki deluje na načelih vzajemnosti, soustvarjanja in enakosti ter vsa znanja in spretnosti vrednoti/ceni enako - ena ura dela je vedno ena ura dela!

Projekt časovne banke je skupaj s študenti na pedagoški fakulteti v Ljubljani razvil nekdanji poslanec in minister za šolstvo dr. Slavko Gaber. Kot je zapisano na spletni strani društva Časovna banka Slovenije (ČBS) <http://casov-nabanka.si/>, je časovno bančništvo specifičen način prostovoljnega povezovanja in sodelovanja ljudi, ki temelji na menjavi storitev, znanj in spretnosti. Menjava ni finančna in poteka med večjim številom ljudi. Ne temelji na menjavi »jaz tebi, ti meni«, ampak »jaz tebi, ti njej, ona meni« in tako naprej vse do meja tistih, ki se odločijo za članstvo v banki. Časovno banko je v osemdesetih letih preteklega stoletja v ZDA vzpostavil prof. Edgar Cahn, ustanovitelj in predsednik društva Time Dollar USA, da bi razvil nov pristop k socialni državi in družbeni pravičnosti. Njegov pristop spreminja prejemnike socialnih storitev v njihove sočasne soustvarjalce.

Časovna banka je v tehničnem delu točka, ki omogoča povezovanje konkretnih ponudb in povpraševanj po storitvah, znanju in spretnostih, je neke vrste »časovna posredovalnica«, namenjena menjavam, ki potekajo vzporedno z utečenim trgom. Vsako sodelovanje se zapiše v posebni bazi in dokumentira, kdo je opravil kakšno delo in za koga, koliko ur dela je vložil in koliko jih je dobil nazaj. Udeleženk in udeležencev ne postavlja v položaj tistih, ki »dajo«, pomagajo (tistih, ki imajo, so dobri ipd.) in onih, ki »dobijo« (nimajo, ne zmorejo ipd.), tako da pri tem presega klasično prostovoljstvo. Vsaka oseba, ko je »zunaj trga dela«, lahko vstopa v polje ponudbe in pridobivanja - menjave.

Časovna banka je vsekakor projekt, ki skuša na svoj način prispevati k socialni državi in družbeni pravičnosti, kar je dandanes še posebno aktualno.

Marjana Mirković

Sofinanciranje pedagoškega ali raziskovalnega sodelovanja tujih državljanov

Sklad je objavil javni razpis za sofinanciranje pedagoškega ali raziskovalnega sodelovanja tujih gostujočih znanstvenikov v RS na vseh strokovnih in znanstvenih področjih v letih 2010 in 2011. Prvi zaprti rok prijave se konča v petek, 29. oktobra 2010. Če ne bodo podeljena vsa razpisana sredstva, traja drugi zaprti rok prijave do 18. februarja 2011. Če bodo sredstva še na voljo, bo tretji rok določen kot odprti rok in bo trajal do porabe sredstev, vendar najpozneje do 31. avgusta 2011. Več: www.sklad-kadri.si

Marjana Mirković

Zoisove štipendije: rok je 6. oktober

Javni sklad RS za razvoj kadrov in štipendije je 1. junija 2010 objavil javni poziv za dodelitev Zoisovih štipendij za študijsko leto 2010/2011. Rok za oddajo vloge je 6. oktober 2010 za študente. Več: <http://www.sklad-kadri.si>

Veleposlanništvo Republike Slovenije v RH
Alagovićeva 30, 10 000 Zagreb, RH

Veleposlanik: Vojko Volk

Konzularni oddelek, uradne ure:

ponedeljek od 9.00 do 12.00

sreda od 9.00 do 12.00 in od 14.00 do 16.00

petek od 9.00 do 12.00

tel.: + 385 1 63 11 014, + 385 1 63 11 015,

faks: + 385 1 46 80 387

el. pošta: vzg@gov.si

spletna stran: <http://zagreb.veleposlanistvo.si>

Državljanom RS je v nujnih primerih zagotovljen kontakt z dežurnim diplomatom:

med tednom: od 16.30 ure

konec tedna in med prazniki: 24 ur;

tel.: +385 98 462 666

Generalni konzulat RS, Split

Častni konzul Branko Roglić

tel./faks: +385 21 389 224

el. pošta:

generalni.konzulat.rep.slovenije@st.t-com.hr

uradne ure: ponedeljek-petek od 9.00 do 13.00